

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
บ้านนากลาง หมู่ 1 ตำบลนากลาง อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2545

บทคัดย่อ

นางสาวสุภิตา ทองสุข : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
กรณีศึกษา บ้านนากลาง หมู่ 1 ตำบลนากลาง
อำเภอสูงเนิน จ. นครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ชัยวัฒน์ จิตรวาสน์, ...102.....หน้า

สารนิพนธ์ฉบับนี้ เนื้อหาเป็นรายงานการประเมินโครงการหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านบ้านนากลาง ทำการเก็บข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลบางส่วน ระหว่างวันที่ 13 ธันวาคม 2544 ถึงวันที่ 27 กันยายน 2545 โดยศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนในชุมชนท้องถิ่นโดยใช้ ชีพม์ โมเดล วิเคราะห์โครงการกองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวบ่งชี้

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่า ท้องถิ่นมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนที่มีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้ที่คิดแก้ปัญหาของตนเอง ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

ข้อเสนอแนะควรจะมีเจ้าหน้าที่เข้ามาติดตามการดำเนินงานของกองทุนและทำหน้าที่เกี่ยวกับการเงินการบัญชี

สาขาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ชัชวัฒน์ จิตรวาสณ์)

คณะกรรมการสอบ

(อาจารย์ชัชวัฒน์ จิตรวาสณ์)

(อาจารย์นิวัติ ทาเวียง)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน..... 9 ต.ค. 2545 พ.ศ. ....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้โดยผู้วิจัยขอขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งไว้ ณ ที่นี้ ได้แก่

อาจารย์ชัยวัฒน์ จิตรวาสน์

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

อาจารย์นิธิวัติ ทาเวียง

อาจารย์ที่ร่วมปรึกษาสารนิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปลัด อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และพ่อแม่พี่น้อง ชาวบ้านนากลาง ที่ให้ข้อมูลอำนวยความสะดวก ให้ความร่วมมือ จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จได้

นางสาวสุกิษา ทองสุข

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

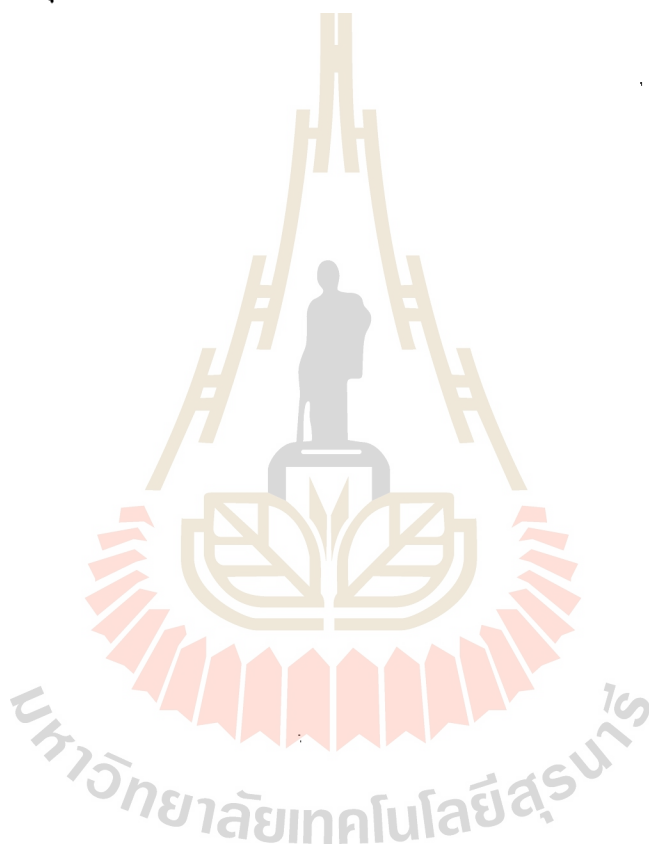
เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญแผนภาพ	ง
สารบัญตาราง	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1. ภูมิหลังหรือหลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี	2
4. วิธีการดำเนินการ	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ	4
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	5
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	6
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	10
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	10
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	11
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	13
7. หลักการประเมินโครงการแบบชีพม์โมเดล	16
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ	17

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	
9. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ	17
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	
1. วิธีการประเมินโครงการ	19
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	22
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	23
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	25
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	26
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	27
บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการ	
1. ผลการประเมินบริบทชุมชนระดับประเทศ	28
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม	40
5. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	45
6. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	45
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	47
2. วิธีดำเนินการ	47
3. ผลการดำเนินงาน	48
4. อภิปรายผล	48
5. ข้อเสนอแนะ	50
บรรณานุกรม	51
ภาคผนวก	52
ภาคผนวก ก.	53
ภาคผนวก ข.	63

สารบัญแผนภาพ

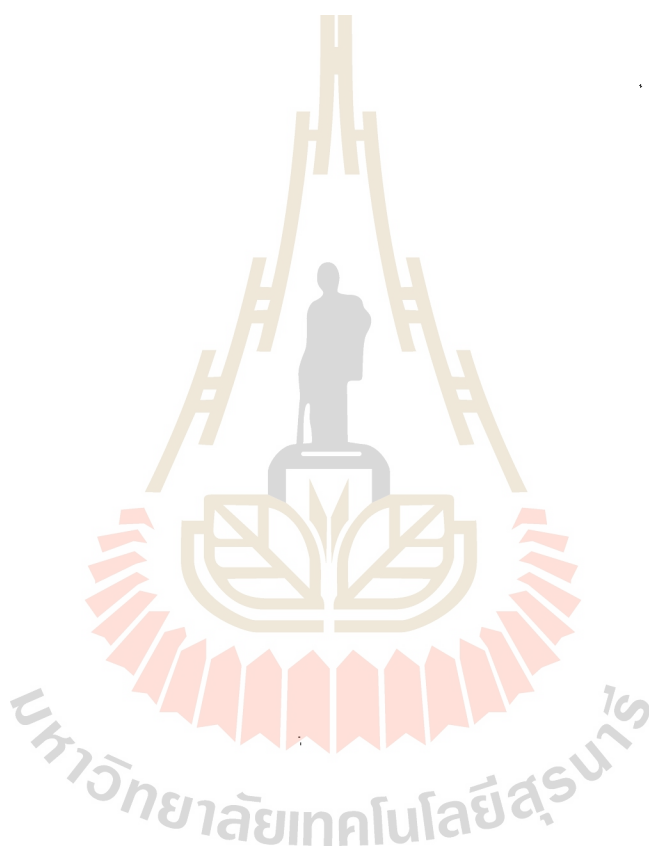
แผนภาพที่	หน้า
1. แบบจำลองการประเมินของ Stuffle beam	3
2. แผนภาพระบบการทำงานของโครงการ	21

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามแนวคิดระบบชิพโมเดล

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ตารางที่ 1 จำนวนประชากรจำแนกตามลักษณะประชากร.....	35
2. ตารางที่ 2 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ.....	38

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร แถลงต่อรัฐสภา ถึงแนวทางแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม ประการหนึ่งว่า

การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็น โครงการหลักและเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาล ที่จะใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม ให้ได้ผลชัดเจนและรวดเร็ว ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดความยากจน และนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคม เน้นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชน

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีการจัดตั้งกองทุนนี้ก็คือประชาชนจะได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญา และศักยภาพ สำหรับก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจใหม่ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้ อีกด้วย

กองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ปรัชญาของเส้นทางสร้างสำนึกของผู้คน จากนั้นมากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเกิดขึ้นตามนโยบายโดยรัฐบาลจะจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านหรือชุมชนเมือง แห่งละ 1 ล้านบาท ในลักษณะของเงินหมุนเวียน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างงาน สร้างอาชีพเสริม และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาด เล็กในครัวเรือน

อย่างไรก็ตาม ปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ก็คือการเสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น ชุมชนจะเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้าน และชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลประ โยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน และชุมชน มีการเชื่อมโยงและมีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น และพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน บนกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม

กองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง บทบาทและหน้าที่ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ การจัดสรรเงินกองทุนให้แก่กองทุนหมู่บ้านได้กู้ยืมเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้และลดรายจ่ายของสมาชิก หรือเพื่อสาธารณะประโยชน์ของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ในเขตความรับผิดชอบของกองทุนหมู่บ้านนั้น

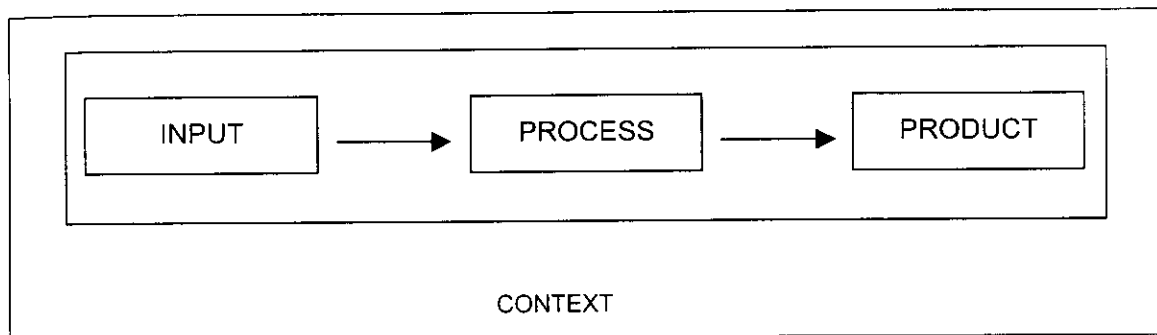
นอกจากนี้ยังได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้กองทุนหมู่บ้าน สามารถนำดอกผลที่เกิดจากเงินที่ได้รับมอบ หรือนำทรัพย์สินที่กองทุนได้รับบริจาคเพิ่ม นำไปใช้ในกิจการของกองทุนหมู่บ้าน และนำไปใช้ในกิจการของกองทุนหมู่บ้าน และนำไปใช้ในการสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง ในเขตความรับผิดชอบของกองทุนหมู่บ้านนั้นได้

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อให้ทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
  - 1.1 ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิภาพของสมาชิก
  - 1.2 ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
  - 1.3 ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบเพียงพอ
  - 1.4 เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้น และมีภูมิคุ้มกันกับทั้งสังคมก็มีภูมิคุ้มกัน
  - 1.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
2. เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีอะไรบ้าง
3. เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นการสร้างกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลและระดับประเทศ
4. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย (ใช้ บร.7) และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กรอบความคิดทฤษฎี

ต้นแบบทางความคิดของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบ ที่เรียกว่า " ชิพป์ โมเดล" (CIPP Model) องค์ประกอบของระบบมีดังนี้

ดังนั้นในแบบจำลองการประเมินของ Stufflebeam จึงมีการประเมิน 4 ประเภท ตามองค์ประกอบของระบบ คือ

1. ประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation :C)
2. ประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I)
3. ประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P)
4. ประเมินผลิต (Product Evaluation : P)

วิธีดำเนินการ

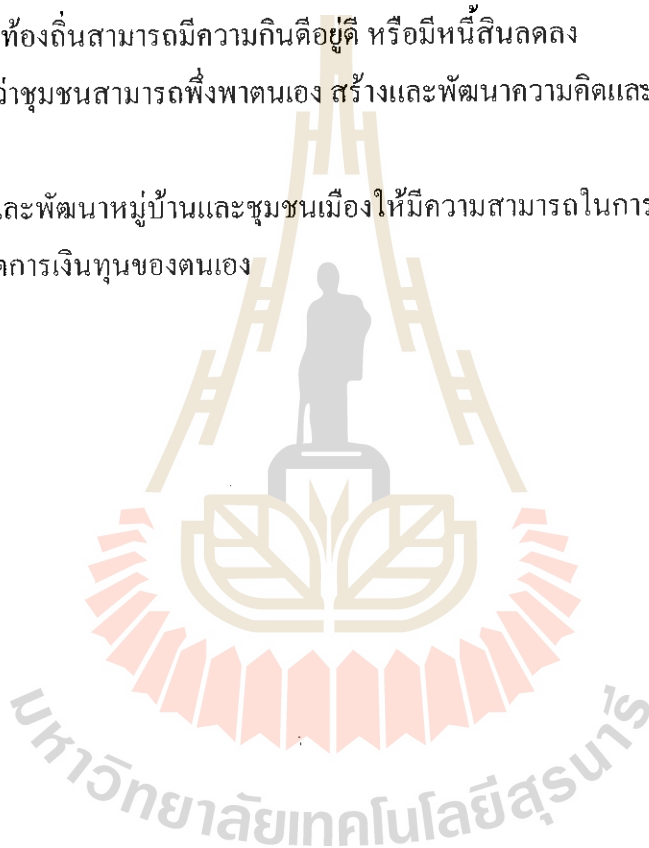
การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษากระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ใช้รูปแบบการประเมินโดยชีพีโมเดลในการวิเคราะห์ และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
3. เก็บข้อมูลโดยใช้ข้อมูลบางส่วนจาก บร.ต่าง ๆ ทำการเก็บข้อมูล
4. ศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนด้านความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน กรรมการกองทุน ความสามัคคีในชุมชน
5. ศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายวัตถุประสงค์ ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองของผู้ที่เกี่ยวข้อง
6. ศึกษาองค์กร หรือบุคคลที่ได้รับเงินกู้จากกองทุนที่ 1 ได้นำเงินดังกล่าวไปดำเนินการอย่างไร เป็นรายกรณี
7. ประมวลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนสารนิพนธ์
8. ลงมือเขียน บทที่ 1,2,3,4,5 บรรณานุกรม และภาคผนวกงานสมบูรณ์ตามแนวทางที่มีอธิบายในชุดสารนิพนธ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลการศึกษาครั้งนี้จะได้ประโยชน์ ดังนี้

1. ได้ทราบและมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการ ได้มาซึ่งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ได้ทราบปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดี ในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน และปัจจัยทางลบ ที่ก่อให้เกิดปัญหา
3. ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็ง ของการบริหารกองทุน และแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. ชุมชนในท้องถิ่นสามารถมีความกินดีอยู่ดี หรือมีหนี้สินลดลง
5. ได้ทราบว่าชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง สร้างและพัฒนาความคิดและแก้ไขปัญหาโดยชุมชน
6. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชน และท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้าน และชุมชน ให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุน เพื่อการพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง จะประสบผลสำเร็จได้หากมีสิ่งเหล่านี้อยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1. ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
2. ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุน ที่เน้นความพร้อมของบุคคล ทั้งทางด้านความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน
3. ความพร้อมของการบริหารจัดการ ที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน ระหว่างกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองกับกองทุนอื่น ๆ ที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น ในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
4. ความพร้อมของระบบการตรวจสอบ และการประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนโดยสมาชิก
5. มีความสามัคคี ความเอื้ออาทร เกื้อกูลผู้ด้อยโอกาส

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้าน และชุมชนเมืองให้มีความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
2. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เน้นการระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อให้มีอำนาจและหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผนนโยบาย และแผนงานในการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนดังกล่าว เป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภา

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง
แห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 1

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 1 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง จำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการเลขานุการ นายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการจำนวนไม่เกิน 3 คนให้มีที่ปรึกษา กรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการอย่างน้อย 3 คน แต่ไม่เกิน 7 คน

ข้อ 2 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ หรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่ กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทน หรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดตามวาระหนึ่ง หากยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ 3 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- (5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 4 การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุม หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการผู้อาวุโสตามลำดับ เป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุม หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดที่ประชุม ให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นเสียงหนึ่ง เป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 5 คณะกรรมการมีอำนาจ และหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดนโยบายการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุน
- (2) กำหนดแผนการจัดหาเงินทุน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
- (3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- (4) กำหนดแผนงานและออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
- (5) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหาและจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- (6) ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและการบริหารกองทุน
- (7) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
- (8) ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
- (9) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าดำเนินการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้
- (10) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

- (11) ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

หมวด 2

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 1 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 2 สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- (2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะกรรมการอนุกรรมการ
- (3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานคณะกรรมการและของกองทุน
- (4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบายและแนวทางการบริหารกองทุน
- (5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการ และองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- (6) จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- (7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
- (8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือและข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
- (9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
- (10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
- (11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองในวาระเริ่มแรกในส่วนของหมู่บ้าน ให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้าน ครัวเรือนละหนึ่งคน เพื่อเปิดเวทีชาวบ้าน ในการดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนจากผู้มีคุณสมบัติ ดังนี้

- (1) เป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
- (2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
- (3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนถึงมั่นคงในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- (4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- (6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด แต่รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์หรือความผิดฐานบุกรุก
- (7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะการทุจริตต่อหน้าที่ หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด
- (8) ไม่เห็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิ์ตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
- (9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ ๒๐ (๓) และ (๔)

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เมื่อกองทุนได้ดำเนินการจัดตั้งกองทุนเรียบร้อยแล้ว สามารถขอรับการจัดสรรเงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีขั้นตอนดังนี้

- การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ.๒ ซึ่งขอรับแบบ กทบ.๒ จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ

- ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสินหรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือ ระเบียบข้อบังคับของกองทุน
- เปิดบัญชีกับธนาคาร

การประเมินความพร้อมกองทุน

เมื่อกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมือง ได้ยื่นขึ้นทะเบียนต่อธนาคารแล้ว คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ ร่วมกันกับกองทุนหมู่บ้าน จะประเมินความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
2. คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน
3. ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุน
4. ระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน
5. การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน หรือสมาชิกในการจัดการกองทุน
6. การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบ และข้อบังคับของกองทุน
7. การเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนากลาง หมู่ 1 ตำบลนากลาง อำเภอสูงเนิน จ.นครราชสีมา

ระเบียบข้อบังคับ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านนากลาง หมู่ที่ 1

เพื่อให้การบริหารกองทุนหมู่บ้าน บ้านนากลาง หมู่ที่ 1 ซึ่งจัดตั้งเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของชุมชนในหมู่บ้าน ให้มีความสามัคคี รู้จักอดออม เสียสละช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักรับผิดชอบต่อตนเอง และหมู่คณะ จึงเห็นสมควรกำหนดระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน บ้านนากลาง หมู่ที่ 1 ไว้ดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้ เรียกว่า “ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน บ้านนากลาง หมู่ที่ 1” ใช้เป็นระเบียบปฏิบัติของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านนากลาง หมู่ที่ 1 เท่านั้น

ข้อ 2 ที่ตั้งกองทุน บ้านเลขที่ 233 หมู่ที่ 1 บ้านนากลาง ตำบลนากลาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

ข้อ 3 ระเบียบข้อบังคับนี้มีผลให้บังคับใช้ตั้งแต่วันถัดจากการประชุมหมู่บ้านเมื่อ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 และที่ประชุม ได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ

ข้อ 4 คณะกรรมการกองทุน ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 17 และครบวาระตามข้อ 19 , ข้อ 42 (หมวด 9 บทเฉพาะกาล) ตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ข้อ 5 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

- (5.1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
- (5.2) ให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก เพื่อให้สมาชิกนำไปลงทุนประกอบอาชีพ
- (5.3) เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม ดังนี้คือ
  - (5.3.1) มีความเอื้อเฟื้อ
  - (5.3.2) มีความสามัคคีในหมู่คณะ
  - (5.3.3) มีความซื่อสัตย์สุจริต
  - (5.3.4) มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม
  - (5.3.5) มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหาและพัฒนาอาชีพ
  - (5.3.6) มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่การทำงาน
  - (5.3.7) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุก ๆ คน

ข้อ 6 กองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

- (6.1) เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้
- (6.2) เงินกู้ยืม
- (6.3) ดอกหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- (6.4) เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก
- (6.5) เงินค้ำหุ้น
- (6.6) เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่มีผู้บริจาคให้ โดยปราศจากภาระผูกพัน

ข้อ 7 คุณสมบัติของสมาชิก

- (7.1) เป็นผู้มิถุนิถำเนาอยู่ในหมู่บ้านนากลางหมู่ที่ 1 เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี

- (7.2) อายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์
- (7.3) เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ
- (7.4) ไม่เป็นผู้มีสติปัญญาอ่อน หรือไร้ความสามารถ
- (7.5) เป็นผู้ที่มีความเสียสละ อดทน ขยันหมั่นเพียร
- (7.6) ไม่เป็นบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือเป็นบุคคลล้มละลาย
- (7.7) ต้องเป็นบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และไม่ติดการพนัน

ข้อ 8 การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุน ต่อคณะกรรมการกองทุน ณ ที่ทำการกองทุน

ตามข้อ 2

ข้อ 9 เมื่อคณะกรรมการพิจารณารับเข้าเป็นสมาชิกเรียบร้อยแล้ว บุคคลที่เป็นสมาชิกต้อง

- (9.1) ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า รายละ 10 บาท
- (9.2) ชื้อหุ้น ๆ ละ 10 บาท ไม่น้อยกว่า 1 หุ้นต่อสมาชิก 1 ราย

ข้อ 10 สมาชิกสามารถนำเงินมาฝาก กับกองทุน เพื่อให้สมาชิกกู้ยืมย้อมกระทำได้ และเงินที่สมาชิกรับฝากนี้ให้ถือว่าเป็นเงินฝากสัจจะ หรือเงินรับฝาก

ข้อ 11 สมาชิกต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกภาพ ดังนี้

- (11.1) เสียชีวิต
- (11.2) ลาออก
- (11.3) วิกลจริต จิตปัญญาอ่อน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- (11.4) ขาดคุณสมบัติ ข้อที่ 7
- (11.5) นำเงินกองทุนที่กู้ยืมไปลงทุนผิดวัตถุประสงค์ ไม่ตรงกับโครงการที่เสนอต่อคณะกรรมการกองทุน โดยไม่ขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการกองทุน ก่อนดำเนินการ

การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ดังมีสาระสำคัญดังนี้

หมวด ๘

การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ ๑ สมาชิกตามข้อ ๑๘(๓) ที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ ๒ คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่ง ไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท

ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใด เกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท

การอนุมัติเงินกู้ถูกเงิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

ข้อ ๓ ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอกู้ทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงิน ตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

ให้คณะกรรมการกองทุน แต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

ให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบโดยเร็ว

การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ตามวรรคสอง ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าในบัญชีผู้กู้ ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน ตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน

ข้อ ๔ คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ ๕ ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝาก และเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจารีตประเพณี และสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่าเปิดเผย

ข้อ ๖ การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละรายการชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

การชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนทุกประเภท ผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุนจะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคาร และนำหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุน ไปมอบให้คณะกรรมการกองทุน เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๗ ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนต้นเงินกู้ พร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทน ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

คณะกรรมการกองทุน อาจพิจารณายกเลิก หรือปรับลดเบี้ยปรับให้แก่ผู้กู้รายหนึ่งรายก็ได้ เมื่อมีเหตุผลอันสมควร และด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก ด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่ง หรือดำเนินการอื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

ข้อ ๘ ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้ นำเงินไปใช้ในอกรอบวัตถุประสงค์ โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญา และเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้ผู้ซึ่งนำเงินกู้ไปใช้ในอกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในคำขอกู้ยืมเงิน พ้นจากสมาชิกภาพในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากวันยกเลิกสัญญา

สมาชิกซึ่งที่ประชุมสมาชิกมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามวรรคสอง ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี

หมวด ๘

การทำบัญชีและการตรวจสอบ

ข้อ ๑ ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำบัญชีของกองทุนตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด อย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง และแจ้งให้สมาชิกทราบ รวมทั้งให้จัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปีรายงานต่อคณะกรรมการอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

คณะกรรมการกองทุนต้องจัดให้มีระบบการตรวจสอบภายใน เกี่ยวกับการบริหาร จัดการการเงิน การบัญชี และการพัสดุ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของสมาชิกเป็นหลัก

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งบุคคล หรือคณะบุคคลที่เห็นสมควร เป็นผู้ตรวจสอบกองทุน เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบ และประเมินผลการบริหารจัดการกองทุน และการดำเนินงานของคณะ

กรรมการกองทุนได้ ตามที่เห็นสมควรในการนี้ให้คณะกรรมการกองทุนมีหน้าที่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน ของผู้ตรวจสอบกองทุน

ข้อ ๒ ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำรายงานการเงินตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด และส่งให้ผู้ตรวจสอบบัญชีที่คณะกรรมการกำหนด ภายในระยะเวลาสามสิบวัน นับแต่วันสิ้นปีทางบัญชีของทุกปี

ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้ตรวจสอบบัญชีกองทุน เพื่อทำหน้าที่ประเมินผลกรณีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านนากลาง หมู่ 1 ตำบลนากลาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้เพิ่มเติม ดังนี้

- พิจารณาพฤติกรรมของผู้กู้และผู้ค้ำประกัน
- โครงการที่เสนอมาสามารถทำได้จริงเพียงใด
- ความคุ้มค่าของการลงทุน
- การประกอบอาชีพ และความสามารถในการชำระหนี้ของผู้กู้

หลักการประเมินโครงการรูปแบบการمينแบบชีพพ์โมเดล

จำเนียร สุขหลายและคณะ ได้สรุป : รูปแบบการประเมินแบบชีพพ์โมเดล ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ (สมหวัง นิธิยานูวัฒน์ (บรรณาธิการ) 2544 : 221 – 234 ดังนี้

เน้นการวิเคราะห์กิจกรรมและข้อมูลที่จะประเมิน เพื่อสนองความต้องการของผู้ตัดสินใจ การรวบรวมการนิเทศที่ต้องการ การเสนอสารนิเทศให้แก่ผู้ตัดสินใจ และเชื่อว่าการตัดสินใจนี้จะ เป็นไปด้วยความสมเหตุสมผล ในการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

CIPP Model เน้นแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นมา เพื่อใช้ในการประเมินโครงการ นำเสนอเป็นครั้งแรก โดย D.L. Stufflebeam และแบบการประเมินตามทัศนะของ Stufflebeam คือ การประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับระบบนั้น ๆ มีการประเมิน 4 ประเภท

1. การประเมินสภาพทดสอบ
2. ประเมินปัจจัยนำเข้า
3. ประเมินกระบวนการ
4. ประเมินผลผลิต

การวิเคราะห์เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง เป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิต เพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เน้นกิจกรรมหลักของการศึกษา ซึ่งจะช่วยในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองรวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่างอีกทางหนึ่ง และส่งเสริมให้บัณฑิตที่ต้องการพัฒนาบ้านเกิด มีโอกาสกระทำได้ อีกทั้งบัณฑิตได้มีการยกระดับการศึกษาโดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัย และการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผล และการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

เอกสารหลักวิชา ได้แก่ หลักวิชาหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนักศึกษานำมาใช้

ในการศึกษาวิจัย หรือแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน

1. แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน

1.1 ตัวแบบการพัฒนาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ได้สรุปย่อ และตัดตอนบางส่วนมาจากหนังสือเขียน โดยสัญญา สัญญาวิวัฒน์ ชื่อ ทฤษฎีและกลยุทธ์พัฒนาสังคม (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2543:80-87)

ตัวแบบการพัฒนาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยสาระสำคัญของแนวคิด สามารถจะช่วยสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนได้ โดยเฉพาะการพิจารณาประเด็นหลักต่อไปนี้

1) ประเด็นที่ว่าเป็นที่ตัว “คน” จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน เพราะเมื่อคนมีความเจริญทางปัญญาสามารถจะสร้างความเจริญได้เอง นับได้ว่าเป็นความเข้มแข็งของทั้งคนและของท้องถิ่น ถ้าไม่พัฒนาคนในท้องถิ่นจะทำให้ท้องถิ่นไม่ยั่งยืน ดังนั้น การพัฒนาคนจึงเป็นกุศโลบายของการพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน

2) หลักการพัฒนา 10 ประการ คือ

(1) หลักช่วยเหลือตนเอง พึ่งตนเอง เป็นการพัฒนา “คน” เพื่อให้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนมากที่สุด จนก่อให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนในตนเอง ดังนั้นคนที่ช่วยตนเอง และพึ่งตนเองได้จะทำให้ท้องถิ่นมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

(2) หลักการเริ่มจากสภาพที่เป็นอยู่ เป็นการพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว จึงใส่ปัจจัยนำเข้าไป เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป ทำให้ชาวบ้านสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ จนเกิดการพัฒนาคนและท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

(3) การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเพราะเป็นสิ่งใกล้ตัวการใช้ทรัพยากรจากบริบทที่ใกล้ ทำให้ชาวบ้านเกิดการพึ่งตนเองมากที่สุด และสามารถที่จะวางแผนการใช้ทรัพยากรที่พอดี ทำให้ผลผลิตที่เกิดขึ้น ไม่มากหรือน้อยไป การอาศัยทรัพยากรที่ใกล้ตัว เป็นการใช้จ่ายเงินมาก และอาจเกินความจำเป็นของท้องถิ่น

(4) การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น การพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากชาวบ้านในท้องถิ่น เพื่อให้ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ร่วมกันจนเกิดปัญญา สามารถที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตนให้ยั่งยืนได้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการเป็นการเขียนในรายละเอียด ดังต่อไปนี้

- 1 วิธีการประเมินโครงการ
- 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3 ตัวแปร และตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
- 4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
- 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซีพีพีโมเดล” ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยใช้แบบแนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพของสตีฟเฟลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสตีฟเฟลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดวิธีของรูปแบบการประเมิน ว่ารูปแบบการประเมินชีพ (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation :C) เป็นการประเมินก่อนดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูล จาก การประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน และปรับปรุง แก้ไข การดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจาก การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ สัมเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไป ใช้ในโอกาสต่อไป

แผนภาพดังต่อไปนี้ เป็นระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ตามแนวคิดระบบชีพโมเดล

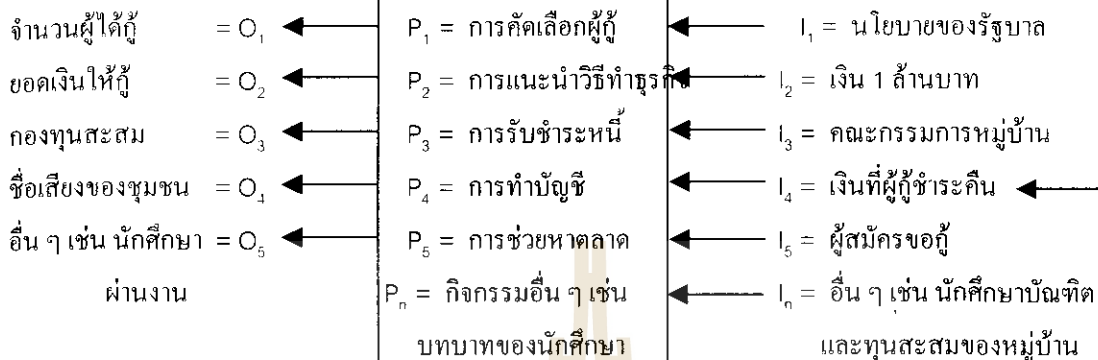

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ผลผลิต (O)

กระบวนการ (P)

ปัจจัยนำเข้า (I)

อาจถือเป็นหน่วยระบบ AA : ทุนสะสมของหมู่บ้าน

ทุนสะสมของหมู่บ้าน

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย (B₁ - B₂)

ปัจจัยนำเข้า (I)

กระบวนการ (P)

ผลผลิต (O)

อาจถือเป็นหน่วยระบบ BB : ทุนสะสมของแต่ละราย

ทุนสะสมของเจ้าของกิจการ

บริษัท (C)

ผังแผนภาพ

บริบท (C) เป็นการประเมินสถานะแวดล้อมของชุมชน ที่มีผลต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ ความยากจน การมีหนี้สินของชาวบ้าน เศรษฐกิจของชุมชนหมู่บ้าน ความเป็นอยู่ การทำมาหาเลี้ยงชีพของชาวบ้านในชุมชน

ปัจจัยนำเข้า (I) ได้แก่ นโยบายของรัฐบาลที่ให้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เลือกระดมคณะกรรมการของทุนโดยประชาชนในหมู่บ้าน ผู้สมัครขอกู้เงิน อื่น ๆ นักศึกษาบัณฑิตศึกษา

กระบวนการ (P) ได้แก่ การคัดเลือกผู้กู้ แนะนำวิธีทำธุรกิจ การรับชำระหนี้ การทำบัญชี การช่วยเหลือตลาด กิจกรรมอื่น ๆ เช่น บทบาทของนักศึกษา

ผลผลิต (O) ได้แก่ จำนวนผู้ได้กู้เงิน ยอดเงินให้กู้ กองทุนสะสม ชื่อเสียงของชุมชน อื่น ๆ เช่น นักศึกษาผ่านงาน

หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

ปัจจัยนำเข้า (I) ได้แก่ เงินกู้ที่ได้มา เงินอื่นๆ สถานที่ วัสดุดิบ เทคนิควิธีการทำงาน กำลังทำงาน อื่นๆ

กระบวนการ (P) การทำกิจการถูวิถี การหาตลาดที่ดี การหาวัสดุดิบที่ดี การทำบัญชี การวิเคราะห์ประเมิน กิจกรรม อื่นๆ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. คำว่า ประชากร (Population) ที่มีใช้ในการวิจัย มีความหมายว่า กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง เช่น จังหวัด อำเภอ เป็นต้น หรืออาจเป็นสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ หรือเป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่น วัตถุ หิน แร่ธาตุต่าง ๆ ก็ได้ ซึ่งมีลักษณะที่ผู้วิจัย สามารถมองเห็นและรับได้ ประชากรของการวิจัยจะมีลักษณะ เป็นอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวข้างต้น ข้อมขึ้นอยู่กับเรื่องที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา และวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นสำคัญ

ผู้วิจัยต้องการศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารกองทุนหมู่บ้านนากลาง หมู่ 1 ต.นากลาง อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา เฉพาะประชากรของการศึกษาวิจัย เป็นจำนวนประชากรในชุมชนหมู่บ้านนากลาง องค์กรในชุมชน บุคคลที่ได้รับเงินกู้จากกองทุน คณะกรรมการกองทุน ระเบียบของกองทุน ความเข้มแข็งของชุมชน ความสามารถในการบริหารงาน ของคณะกรรมการกองทุน

การนำเงินกู้จากกองทุน ไปดำเนินกิจกรรมประกอบอาชีพของสมาชิกกองทุนฯ เป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างไร

2. ความหมายของกลุ่มตัวอย่าง

คำว่า กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) ในการวิจัย หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่าง เพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ดังนั้น กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนของประชากรที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างย่อมเป็นผลการศึกษาจากประชากรด้วยเช่นกัน กลุ่มตัวอย่างต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2

ประการ คือ

1. วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร
2. ขนาดกลุ่มตัวอย่างต้องเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร

จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบหลังมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผลการวิจัยที่ได้ เพราะตัวผู้วิจัยดำเนินการสุ่มตัวอย่าง แล้วได้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้ จะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนของการสรุปผลการวิจัยเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เพราะเมื่อผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างไม่ว่าจะใช้โดยวิธีใด เพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยอาจทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนั้น การสรุปผลก็ใช้การพรรณนาและอธิบาย บนพื้นฐานของข้อค้นพบที่มาจากคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย รวมถึงการสรุปผลเชิงอนุมานกลับไปเพื่ออธิบายคุณลักษณะของประชากร ก็จะเกิดความคลาดเคลื่อนตามไปด้วย

ในหลักการของการสุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงพฤติกรรมของชุมชน ที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยการสุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสัมภาษณ์ เน้นกลุ่มอาชีพที่นำเงินกู้ไปใช้ในการดำเนินงาน เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มค้าขาย กลุ่มเลี้ยงสัตว์ และกลุ่มอาชีพบริการ เนื่องจากจำนวนประชากรในหมู่บ้านมีจำนวนมาก จึงใช้วิธีสุ่มตัวอย่าง กลุ่มผู้เงินกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านกลาง ผู้นำชุมชน การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นหลัก ตามที่เลือกมาดังกล่าว

ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

โครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองโดยรวบรวมตามแนวคิดเชิงระบบ ประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

การกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง เป็นตาม

กรอบความคิดทฤษฎี ดังนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ มี 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) ได้แก่ สภาพแวดล้อมของชุมชนหมู่บ้าน มีตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน เป็น 2 ระดับ คือ

1.1 บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ วัฒนธรรมท้องถิ่น ความยากจน

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน ชุมชน หนองน้ำ สภาพดิน อื่น ๆ

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังนี้

นโยบายของรัฐบาล

เงิน 1 ล้านบาท

คณะกรรมการหมู่บ้าน

เงินที่ผู้กู้ชำระคืน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

การคัดเลือกผู้กู้

การแนะนำวิธีทำธุรกิจ

การรับชำระหนี้

การทำบัญชี

การหาตลาด

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ผลทางตรง ได้แก่ จำนวนผู้กู้ ยอดเงินให้กู้

ผลกระทบโดยตรง ได้แก่ จำนวนผู้กู้ที่ได้

จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน

การเกิดกิจการใหม่ใน 1 วัน

ผลกระทบทางอ้อม ได้แก่ กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพ และความเข้มแข็ง

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ประกอบด้วย ตัวชี้วัด

จำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้
  - 1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ
  - 1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น
  - 1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้
    - ความรู้ความสามารถของผู้รู้
    - ระสับการณในการดำเนินกิจการ
    - อาชีพหลักของผู้รู้
    - ทรัพย์สินของผู้รู้
    - อาชีพหลักของผู้รู้
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังนี้

เงินที่กู้มาได้	เทคนิคทำงาน
เงินอื่น ๆ	กำลังทำงาน
กำลังทำงาน	
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังนี้
  - การทำกิจการถูกวิธี
  - การหาตลาดที่ดี
  - การหาวัตถุดิบ
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B ดังนี้
  - 4.1 ผลโดยตรง ได้แก่ รายได้เป็นเงิน ได้ผู้ผลิตที่เป็นสิ่งของ
  - 4.2 ผลกระทบโดยตรง ผู้รู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิค วิธีของตนเอง
  - 4.3 ผลกระทบทางอ้อม ได้แก่ ผู้รู้มีการพึ่งตนเอง
    - ชุมชนมีความเข้มแข็ง การกลับคืนถิ่น

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (พร.)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ แบบรายงาน บร.1 (แบบข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)

แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)

แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง)

แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)

แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนเมืองในทัศนะ)

แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)

แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)

แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)

แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)

แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

เครื่องมือวัดดังกล่าวจัดเป็นเครื่องมือวัดเฉพาะกิจ นอกจากนั้นยังใช้การสังเกต และการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูล สำหรับแต่ละตัวชี้วัดขึ้นอยู่กับลักษณะและธรรมชาติของตัวชี้วัดนั้น ๆ

วิธีการที่ใช้เก็บข้อมูลและการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ประกอบไปด้วย

- 1) การสัมภาษณ์ โดยใช้บร. ต่าง ๆ
- 2) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน
- 3) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม
- 4) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

แหล่งข้อมูลที่เก็บรวบรวมนั้น มีดังนี้

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง เช่น แบบ บร.1 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี) ศึกษาเจาะลึกกลุ่มเป้าหมาย แยกตามอาชีพของสมาชิกกองทุน ได้แก่ อาชีพการเกษตร ประมง ค้าขาย รับจ้าง ราชการ และอื่น ๆ แบบ บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน) โดยวาง

แผนการจัดเก็บข้อมูล โดยกระจายกลุ่มเป้าหมาย เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่เป็นการรวบรวมของข้อมูล โดยวิธีสัมภาษณ์

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเลือกใช้ข้อมูล จากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว อาทิ เอกสารหลักฐาน จดหมายเหตุ บันทึกรายการต่าง ๆ เช่น บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่ได้มีการจัดเก็บไว้แล้ว ซึ่งเรียกว่าข้อมูลมือสอง ได้แก่ กชช2 ค. จปฐ. อนุสรณ์สมโภช บ้านนากลาง ข้อมูลดังกล่าวจะอยู่ที่ผู้ใหญ่บ้าน ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานหมู่บ้าน ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และจากพัฒนากรอำเภอสูงเนิน

ข้อมูลที่ได้รวบรวมได้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลที่ได้รวบรวมได้ เป็นการบรรยายเกี่ยวกับความคิดเห็น เจตคติ ได้แก่ ความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับกองทุน ความเข้มแข็งของชุมชน การเปลี่ยนแปลงของชุมชนหลังจากกองทุนหมู่บ้านฯ เข้าสู่หมู่บ้าน เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)

1. การวิเคราะห์ข้อมูลกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็น ในประเด็นที่กำหนด ซึ่งเป็นข้อความที่ได้จากการบันทึกผลการสัมภาษณ์ หรือจากการสังเกต โดยการนำข้อมูลมาดำเนินการตามขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้หลักการของตรรกะ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ วิเคราะห์ศักยภาพชุมชนด้านความเข้มแข็งของผู้นำ กรรมการกองทุน ความสามัคคีในชุมชน

3. การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ จะมีส่วนช่วยเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายกองทุน บริบทชุมชน สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี

4. การวิเคราะห์นโยบาย แนวคิด และความคิดเห็นของผู้บริหารจัดการกองทุน คณะกรรมการ ผู้กู้เงิน และผู้นำชุมชน

5. การอนุมานวิเคราะห์ เป็นเทคนิคที่ช่วยในการวิเคราะห์สาเหตุและการเกิดขึ้นของปัญหา ในการดำเนินการของกองทุน

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

สารนิพนธ์บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติประกอบด้วยกรรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ชิพพ์ โมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นการรายงานตอนที่ 1 – 5 และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการ ทั้ง 4 ประการ ซึ่งมี 6 ตอนดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม
3. ผลการทดลองวิธีการใหม่ (ถ้ามี)
4. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
5. ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
6. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ อันได้แก่
  - 6.1 เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อเพียงใด
  - 6.2 เพื่อทราบว่ามิปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุน หรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน
  - 6.3 เพื่อทราบว่าได้เกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้หรือไม่ จากกระบวนการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้
  - 6.4 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 ผลการประเมินบริบทชุมชนระดับประเทศ

ความยากจน ปัญหาที่สำคัญยิ่งของการพัฒนา

ทั้งนี้หากประเทศมี "คนจน" จำนวนมากจนก่อให้เกิดสภาพ "ความเหลื่อมล้ำทางรายได้" ระหว่างกลุ่มคนที่มีฐานะ "มั่งมีและยากจน" เพิ่มขึ้นมาเรื่อยๆ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาความ "ขัดแย้งทางสังคม" เพิ่มขึ้นมากทุกขณะ

รายได้มักเป็นปัจจัยหนึ่งที่เชื่อกันว่าช่วยให้ชีวิตของคนมีความ "อยู่ดีมีสุข" โดยเฉพาะการมีรายได้ที่เพียงพอและมั่นคงสำหรับการใช้จ่ายของตนเองและครอบครัว ดังนั้นคนส่วนใหญ่จึงมุ่งแสวงหา "รายได้" โดยถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับการดำรงชีวิต

อย่างไรก็ตามความสามารถและโอกาสในการหารายได้นั้น ย่อมแตกต่างกันไป โดยบางคนมีความสามารถและมีโอกาสในการหารายได้อย่างมากมายจนอาจทำให้ตนเองมีฐานะดีเป็น "เศรษฐี" หรือ "มหาเศรษฐี" ในขณะที่บางคนขาดโอกาสหรือขาดความสามารถในการหารายได้จนทำให้คนนั้นๆ เกิดการ "ขาดสนรายได้ในการยังชีพ" คือมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายเพื่อซื้ออาหารและใช้จ่ายอื่นๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีพ โดยคนกลุ่มนี้จะถูกเรียกว่าเป็น คนจน และหากมีลักษณะเช่นนี้ตลอดไป ก็อาจถูกเรียกว่าเป็น "ผู้ยากจนดักดานหรือคนจนดักดาน"

ทั้งนี้หากประเทศมี "คนจน" จำนวนมากก่อให้เกิดสภาพ "ความเหลื่อมล้ำทางรายได้" ระหว่างกลุ่มคนที่มีฐานะ "มั่งมีและยากจน" เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ย่อมก่อให้เกิดปัญหา "ความขัดแย้งทางสังคม" เพิ่มขึ้นมากทุกขณะและหากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้องด้วยแล้ว การมุ่งหวังจะพัฒนาประเทศชาติให้มี "ความยั่งยืน" ก็ย่อมยากที่จะเกิดขึ้นได้

ดังนั้นปัญหาเกี่ยวกับ "รายได้ ความยากจนและการกระจายรายได้" จึงได้รับความสนใจจากทางรัฐบาล หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศที่ต้องการให้มีการแก้ไขปัญหาลักษณะนี้มาโดยตลอด ซึ่งจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยล้วนกำหนดนโยบายให้ความสำคัญต่อการแก้ไข "ปัญหาความยากจน" ด้วยทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ประเทศชาติประสบกับวิกฤติเศรษฐกิจที่ผ่านมาซึ่งรัฐบาลในปัจจุบันได้กำหนดให้เป็นนโยบายที่สำคัญที่จะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างจริงจังและเร่งด่วน และแผนพัฒนาฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) ก็ได้กำหนดวัตถุประสงค์ที่สำคัญให้มีการแก้ไขปัญหาความยากจนและเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนในประเทศในการพึ่งพาตนเอง

เครื่องชี้วัดความยากจนและการพัฒนารายได้

จากบทบาทความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทำให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา เช่น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือสภาพัฒน์ได้พยายามพัฒนาเครื่องชี้วัดความยากจนและการกระจายรายได้เพื่อชี้ให้เห็นถึงผลของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่ผ่านมาว่าทำให้ "ประชาชนมีรายได้หรืออำนาจในการซื้อที่เพียงพอต่อการใช้จ่ายที่จำเป็นขั้นพื้นฐานของครัวเรือน และมีรายได้ที่แท้จริงเพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งมีรายได้ที่มั่นคงมีเสถียรภาพ ตลอดจนมีกระจายผลการพัฒนาสู่กลุ่มต่างๆ ในสังคมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมได้มากขึ้นน้อยเพียงใด"

ทั้งนี้การชี้วัดความยากจนได้ใช้เรื่อง "ความขาดสนทางรายได้ในการยังชีพ" หรือ "ระดับรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพขั้นพื้นฐานของสมาชิกในครัวเรือน" เพื่อเป็นเกณฑ์ในการระบุว่า

“ใครคือคนจน” ซึ่งระดับรายได้เพื่อการตอบสนองความต้องการพื้นฐานขั้นต่ำของครัวเรือนที่คำนวณได้นี้จะถูกเรียกว่าเป็น “เส้นความยากจน”

ดังนั้น ถ้าครัวเรือนใดมีความสามารถในการหารายได้ไม่เพียงพอต่อการจัดซื้ออาหารและสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นขั้นต่ำของครัวเรือนหรือมีรายได้ในครัวเรือนต่ำกว่าเส้นความยากจนแล้วก็คือว่าบุคคลในครัวเรือนนั้นเป็นคนจน

จำนวนคนจนที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนดังกล่าวข้อมเป็นตัวบ่งชี้ถึงระดับความรุนแรงของปัญหาความยากจน ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย และเป็นตัวบ่งชี้ถึงระดับความสำเร็จของการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยว่ามีมากน้อยเพียงใดนั่นเอง

นอกจากนี้ ยังมีการใช้เครื่องชี้วัดอื่นๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะและสถานภาพของ “คนจน” ในด้านต่างๆ เช่น ขนาดและการครอบครองที่ดินของครัวเรือน อายุ ระดับการศึกษาและสถานทางเศรษฐกิจของหัวหน้าครัวเรือน รวมทั้งการได้รับสวัสดิการหรือการเข้าถึงบริการสาธารณะของรัฐ เป็นต้น

สำหรับการชี้วัดการกระจายรายได้ ได้ใช้เรื่อง “การกระจายรายได้ที่เท่าเทียม” เพื่อชี้ให้เห็นถึงผลจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ผ่านมาทำให้คนไทยมีโอกาสได้รับ “รายได้” ซึ่งวัดโดยสัดส่วนรายได้แต่ละกลุ่มหรือวัดด้วยค่าสัมประสิทธิ์การกระจายรายได้นั้น ได้ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกันมากขึ้นน้อยเพียงใด

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

ประวัติ

บ้านนากลาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

(โดยสังเขป)

บ้านนากลาง ตำบลนากลาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ตั้งมาประมาณ ๒๕๕ ปี แต่สืบประวัติถึงความเป็นมาแน่นอนไม่ได้ แรกทีเดียว บ้านนากลาง มีชื่อว่า บ้านนาน้อย มีนายลิเหาะสูงเนิน เป็นผู้ใหญ่บ้าน บ้านนาน้อยตั้งอยู่ใจกลางของ ๔ หมู่บ้าน คือ

1. บ้านใต้ ซึ่งอยู่ทางทิศเหนือของบ้านนากลางปัจจุบัน มีสัญลักษณ์ที่เหลือให้เป็นอยู่ คือ สระอิฐนุ ใกล้กับถนนมิตรภาพ ทางทิศใต้ ห่างจากถนนมิตรภาพประมาณ ๕ เส้น

2. บ้านโนนทอง หรือ บ้านห้วยตะคร้อ ปัจจุบัน
3. บ้านหนองตาลิบ อยู่ทางทิศตะวันออก
4. บ้านนา หรือ บ้านนาเก่า คือ บ้านนาใหญ่ ปัจจุบัน

สำหรับบ้านนากลางปัจจุบัน เป็นบ้านใหม่และบ้านเล็ก ๆ ซึ่งเกิดจากคนบ้านนา หรือบ้านเก่า ได้อพยพมาตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้น และต่อมาก็มีคนบ้านได้มารวมอยู่ด้วย เพราะทนการรบกวนของโจรผู้ร้ายไม่ และบ้านหนองตาลิบก็เกิดโรคระบาด ต้องอพยพหนีเข้ามาอยู่ด้วย จึงทำให้เกิดเป็นหมู่บ้านใหญ่ขึ้น ทางราชการจึงได้ตั้งชื่อให้ใหม่ในสมัยของพ่อขุนบรมนาถกลาง เป็นกำนันปกครอง ประมาณ พ.ศ. ๒๔๗๐ ชื่อว่า บ้านนากลาง

นายลี เหาะสูงเนิน ได้รับการแต่งตั้งเป็นกำนัน ปกครองตำบลนากลาง มีเขตการปกครอง ๘ หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ ๑ บ้านห้วยตะคร้อ หมู่ที่ ๒ บ้านนาใหญ่ หมู่ที่ ๓ บ้านหนองตะไก่อ หมู่ที่ ๔ บ้านห้วยวัด หมู่ที่ ๕ บ้านกุดขมิ้น หมู่ที่ ๖ บ้านหนองหงษ์ หมู่ที่ ๗ บ้านหนองแวง หมู่ที่ ๘ บ้านนาน้อย (นากลาง)

เมื่อนายลี เหาะสูงเนิน ถึงแก่กรรม นายนาถ ทิมสูงเนิน ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกำนันปกครองบ้านนากลาง และตำบลนากลางได้สร้างวัดขึ้นใหม่ทางทิศตะวันตกของบ้าน ซึ่งเดิมแรกทีเดียว วัดอยู่ทางทิศตะวันออก เป็นอันยกเลิก ไปประมาณ พ.ศ. ๒๓๓๔ กำนันนาถ มีความดีความชอบในการปราบโจรผู้ร้าย จึงได้รับการแต่งตั้งจากราชการเป็นหมื่นอาจโจรจัด

หมื่นอาจโจรจัด ถึงแก่กรรมลง จึงให้นายหนู เสือสูงเนิน ผู้ใหญ่บ้านกุดขมิ้น ได้เป็นกำนันปกครองตำบลนากลางสืบแทน ส่วนบ้านนาน้อย มีนายแดง ปานสูงเนิน ได้เป็นผู้ใหญ่บ้านได้นำชาวบ้านสร้างวัดใหม่ให้อยู่กึ่งกลางหมู่บ้าน ชื่อ วัดจำปา คือ วัดนากลาง ในปัจจุบัน

นายแดง ปานสูงเนิน ได้ลาออกจากผู้ใหญ่บ้าน จึงมีนายโพธิ์ เหมสูงเนิน ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านแทน ซึ่งระหว่างนั้นมี นายดำ ปานสูงเนิน ผู้ใหญ่บ้านนาใหญ่ ดำรงตำแหน่งกำนัน ตำบลนากลาง เมื่อนายดำ ปานสูงเนิน ถึงแก่กรรมลง นายโพธิ์ เหมสูงเนิน จึงได้เป็นกำนันแทน นายโพธิ์ มีความดีความชอบในการปฏิบัติราชการ ทางราชการจึงได้แต่งตั้งให้เป็นขุนบรมนาถกลาง

ขุนบรมนาถกลาง ได้ลาออกจากกำนัน เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๔ นายเพ็ง ลากสูงเนิน สารวัตรกำนัน จึงเป็นผู้รักษาราชการแทนและต่อมาก็ได้รับแต่งตั้งเป็นกำนัน ในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ทางราชการเห็นสมควรแยกการปกครองของบ้านนากลางออกเป็น ๒ หมู่บ้าน คือ บ้านนากลาง หมู่ที่ ๑ และบ้านนากลาง หมู่ที่ ๕ โดยมีนายเพ็ง ลากสูงเนิน ปกครองหมู่ที่ ๑ นายเรือง นันท์สูงเนิน เป็นผู้ใหญ่บ้าน ปกครองหมู่ที่ ๕

นายเพ็ง ลากสูงเนิน เป็นกำนันถึงอายุ ๘๒ ปี ก็ถึงแก่กรรมด้วยโรคชราในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ต่อมา นายสว่าง อมรวงศ์สกุล ได้รับการแต่งตั้งเป็นกำนันแทน

นายสว่าง อมรวงศ์สกุล ถึงแก่กรรมปี พ.ศ. ๒๕๒๔ เนื่องจากถูกฆาตกรรม ในปีเดียวกันนั้น ชาวบ้านจึงได้เลือก นายสมหมาย เหาะสูงเนิน เป็นผู้ใหญ่บ้าน และได้รับเลือกตั้งเป็นกำนันในที่สุด นายสมหมาย เหาะสูงเนิน เป็นกำนันอยู่ได้ ๕ เดือน ก็ลาออกไปทำงานที่ประเทศ ในตะวันออกกลาง นายสำอองค์ ผินสูงเนิน สारวดีรกำนัน เป็นผู้รักษารแทน และได้รับแต่งตั้งเป็นกำนันตำบลนากลาง เมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๒๕

นายสำอองค์ ผินสูงเนิน เกษียณอายุเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ ในปีเดียวกันนั้น ชาวบ้านได้เลือก นายสมนึก เครือสูงเนิน เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑ และต่อมาก็ได้รับเลือกตั้งเป็นกำนันตำบลนากลาง เมื่อ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๖ จนถึงปัจจุบัน

2. สภาพปัจจุบัน

ปัจจุบันของบ้านนากลาง เป็นชุมชนที่บ้านใกล้ชิดติดกัน เป็นลักษณะครอบครัวขยาย เป็นหมู่บ้านใหญ่ มีรั้วรอบขอบชิด ลักษณะการปลูกบ้าน 2 ชั้น ชั้นบนเป็นไม้ ส่วนชั้นล่างเป็นปูนซีเมนต์

ด้านสาธารณูปโภค

ถนนคอนกรีต เฉพาะเส้นทางสายหลัก ๆ ของหมู่บ้าน

ถนนลูกรัง ในชอยย่อยของหมู่บ้าน

เส้นทางติดต่อเดินทางเชื่อมกับทุกหมู่บ้าน

ไฟฟ้า น้ำประปามีทุกครัวเรือน

โทรศัพท์บ้าน ใช้ประมาณ 60% ของครัวเรือนทั้งหมด มีตู้โทรศัพท์สาธารณะ 3 ตู้

โรงเรียนประถมศึกษา 1 แห่ง ศูนย์เลี้ยงเด็ก 1 แห่ง

3. ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระบบเศรษฐกิจของชุมชน มีการซื้อขาย ขายเป็นอิสระ สามารถพิจารณาจากตลาดนัดสินค้าในหมู่บ้าน โดยมีพ่อค้าลัญจวนำสินค้ามาจำหน่าย มีทั้งสินค้าอุปโภคบริโภค รวมทั้งสินค้าเกษตรมากมาย เป็นประจำทุกวันจันทร์ เว้นจันทร์

ในชุมชนมีตลาดชุมชนก่อสร้างขึ้น โดยองค์การบริหารส่วนตำบลนากลางในหมู่บ้านตั้งอยู่

ในหมู่ 5 บ้านนากลาง ใช้ร่วมกัน ให้พ่อค้าและผู้ที่สนใจ สามารถนำสินค้ามาจำหน่ายได้ในตลาด
ทุกวัน ไม่เว้นวันหยุดราชการ

4. ด้านวัฒนธรรม

มีวัด จำนวน 1 แห่ง ชื่อ วัดบ้านนากลาง

มีพระ 6 รูป เณร 4 รูป

ชาวบ้านนับถือศาสนาพุทธ

ภาษาพื้นบ้าน คือ ภาษาอีสาน

5. ข้อมูลด้านอื่นๆ

1) ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจ และอาชีพ

ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ การเกษตรเป็นหลัก

มีพื้นที่ทำการเกษตร 1,270 ไร่ ที่นา 2,120 ไร่

ผลผลิตที่ได้จากการทำนา 1 ปี ของแต่ละครัวเรือน มีไว้เพื่อรับประทานเพียงพอและ
ยังมีส่วนที่เหลือ สามารถนำไปขายได้

ทำไร่ข้าวโพด จำนวน 120 ครอบครั้ว ทำไร่มันสำปะหลัง จำนวน 110 ครอบครั้ว

การประกอบอาชีพ

อาชีพทำนา 270 ครอบครั้ว รับราชการ 6 ครอบครั้ว

ค้าขาย 9 ครอบครั้ว รับจ้าง 144 ครอบครั้ว

ครอบครั้วที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

จำนวน 1 - 5 ไร่ มีจำนวน 1 ครอบครั้ว

จำนวน 6 - 10 ไร่ มีจำนวน 27 ครอบครั้ว

จำนวน 11 - 12 ไร่ มีจำนวน 226 ครอบครั้ว

จำนวน 21 - 50 ไร่ มีจำนวน 15 ครอบครั้ว

จำนวน 30 ไร่ขึ้นไป มีจำนวน 1 ครอบครั้ว

ราษฎรในหมู่บ้าน / ชุมชน ออกไปขายแรงงานต่างถิ่น จำนวน 51 ครอบครั้ว มีจำนวน 55
คน ทุกคนที่ไปทำงานส่งเงินเข้าหมู่บ้าน รวมทั้งประเทศประมาณปีละ 4,320,000 บาท

รายได้ของประชาชนในหมู่บ้าน โดยสรุปรวมทั้งหมดประมาณ

- 1,000 - 5,000 บาท มี 70 ครอบครัว
- 5,001 - 10,000 บาท มี 102 ครอบครัว
- 10,001 - 20,000 บาท มี 180 ครอบครัว
- 20,001 - 30,000 บาท มี 70 ครอบครัว
- 30,001 - 50,000 บาท มี 6 ครอบครัว
- 50,001 - 100,000 บาท มี 6 ครอบครัว

2) วัฒนธรรม ประเพณี ที่เด่น ๆ

- เดือน ม.ค. ทำบุญประเพณี วันขึ้นปีใหม่
- เดือน ก.พ. ทำบุญ เรียกขวัญข้าว
- เดือน เม.ย. ทำบุญประเพณี งานบุญบั้งไฟ
- เดือน พ.ค. ทำบุญประเพณี ทำบุญกลางบ้าน เลี้ยงปู่ตา
- เดือน ก.ค. ทำบุญประเพณี ทำบุญ ตักบาตร วันเข้าพรรษา
- เดือน ก.ย. ทำบุญประเพณี ทำบุญสารทไทย
- เดือน ต.ค. ทำบุญประเพณี ตักบาตรเทโว

3) ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี

สภาพของดิน ชาวบ้านรู้จักใช้วิธีปรับปรุงเพื่อการเพาะปลูก โดยใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยมูลไก่ ใช้โรยบนพื้นดิน ก่อนที่จะไถกลบ เพื่อเพิ่มธาตุอาหารให้กับดิน หรือ ไถพื้นที่ไว้เพื่อกำจัดวัชพืช ปัจจุบันอาชีพที่ยังคงเหลืออยู่ก็คือ อาชีพทำนา ปลูกข้าว เลี้ยงวัวไว้เพื่อจำหน่าย และทำงานโรงงานอุตสาหกรรม

4) ลักษณะที่สื่อถึงความไม่เข้มแข็ง

สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีน้อย จะเห็นได้จากการประชุมผู้กู้เงินกองทุน ผู้เข้าร่วมประชุมไม่ถึงกึ่งหนึ่ง การประชุมไม่สามารถที่จะทำได้ ต้องเรียกประชุมถึง 2 ครั้ง ถึงจะครบองค์ประชุม

การรวมกลุ่มของชุมชนในหมู่บ้านทำได้ยาก

2. ลักษณะประชากร

หมู่บ้านกลาง หมู่ 1 ตำบลกลาง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนประชากร 1,506 คน (ชาย 710 คน , หญิง 796 คน)

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรจำแนกตามลักษณะประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	710 คน	47.14
หญิง	796 คน	52.86
2. อายุ		
1 วัน - 3 ปีเต็ม	48 คน	3.18
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	82 คน	5.44
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	76 คน	5.09
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	47 คน	3.12
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	66 คน	4.38
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	972 คน	64.54
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	93 คน	6.18
60 ปี 1 วันขึ้นไป	122 คน	8.10

ประชากรอายุ 60 ปี มีฐานะยากจนไม่มีผู้อุปการะในหมู่บ้าน มี - คน

ปัจจุบันได้รับการสงเคราะห์จากรัฐ 6 คน

ในหมู่บ้าน / ชุมชน มีคนพิการ จำนวน 5 คน

คนพิการได้เรียน 4 คน ไม่ได้เรียน 1 คน

3. การศึกษา

3.1 โรงเรียนระดับประถมในหมู่บ้าน / ชุมชน มี 1 แห่ง ชื่อโรงเรียนบ้านนากลาง มีครู 12 คน ตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2463

โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในหมู่บ้าน มี 1 แห่ง ชื่อโรงเรียนบ้านนากลาง มีครู 5 คน ตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2535

โรงเรียนในหมู่บ้าน / ชุมชน ทั้งหมด มีครูรวม 17 คน

จบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี 4 คน ปริญญาตรี 12 คน

ปริญญาโท 1 คน

ครูที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป 17 คน

3.2 โรงเรียนในหมู่บ้าน / ชุมชน มีครูที่สอนจบวิชาดังนี้

วิชาเอก ปฐมวัย จำนวน 1 คน

วิชาเอก คหกรรม จำนวน 4 คน

วิชาเอก ภาษาไทย จำนวน 2 คน

วิชาเอก สังคม จำนวน 2 คน

วิชาเอก ชีววิทยา จำนวน 1 คน

วิชาเอก ศิลปะ จำนวน 1 คน

วิชาเอก ประถมศึกษา จำนวน 1 คน

วิชาเอก เทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 1 คน

จำนวนนักเรียนในโรงเรียนระดับอนุบาล ชั้นประถม และ มัธยม

ชั้นอนุบาล 1 มี 2 ห้อง

มีเด็ก 41 คน

ชั้นอนุบาล 2 มี 2 ห้อง

มีเด็ก 40 คน

ชั้น ป. 1 มี 2 ห้อง

มีเด็ก 43 คน

ชั้น ป. 2	มี 1 ห้อง มีเด็ก 43 คน
ชั้น ป. 3	มี 2 ห้อง มีเด็ก 46 คน
ชั้น ป. 4	มี 2 ห้อง มีเด็ก 43 คน
ชั้น ป. 5	มี 2 ห้อง มีเด็ก 43 คน
ชั้น ป. 6	มี 1 ห้อง มีเด็ก 28 คน

จำนวนนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา มีชั้น ม. 1 – ม. 3 ดังนี้

ชั้น ม. 1	มี 1 ห้อง มีเด็ก 16 คน
ชั้น ม. 2	มี 1 ห้อง มีเด็ก 15 คน
ชั้น ม. 3	มี 1 ห้อง มีเด็ก 20 คน

3.3 ในหมู่บ้าน / ชุมชน มีศูนย์เลี้ยงเด็ก 1 ศูนย์

มีครู 3 คน ครูจบการศึกษา ม. 6

มีเด็ก 63 คน

4. แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

แหล่งน้ำในหมู่บ้าน มีสระน้ำ 3 สระ เป็นแหล่งน้ำที่หล่อเลี้ยงชาวบ้านในหมู่บ้าน มีสระ 3 สระ คือ 1. สระเปล่ง 2. สระโรงเรียน 3. สระวัด

การเก็บกักน้ำนั้น ในอดีตอาศัยน้ำจากธรรมชาติเท่านั้น แต่ปัจจุบัน สระวัดใช้เครื่องสูบ

น้ำขนาดใหญ่ ในการสูบน้ำเข้ามาเก็บกักไว้ เพื่อใช้ในฤดูแห้งแล้ง เพื่อทำน้ำประปาของหมู่บ้าน หากเดือนใดที่เครื่องสูบน้ำสละขาดเสีย จะทำให้น้ำประปาต้องหยุดไหล ชาวบ้านต้องไปตักน้ำจากสระเปล่งโดยใช้รถเข็น สิ่งที่น่าภูมิใจแก่ชาวบ้านคือ สระวัดใช้เงินของประชาชนในหมู่บ้านในการขุดสระน้ำ

แหล่งน้ำทางการเกษตร ในหมู่บ้านนากลาง ขาดแหล่งน้ำทางการเกษตร ถึงแม้ว่าจะมีคลองส่งน้ำ 1 คลอง ก็ตาม เนื่องจากคลองส่งน้ำที่ส่งน้ำมาจากเขื่อนลำตะคอง ไม่สามารถที่ส่งมาถึงหมู่บ้านได้ ทำให้ขาดน้ำในการเกษตร ชาวบ้านในหมู่บ้านอาศัยน้ำฝนทำการเกษตร และน้ำจากบ่อน้ำบาดาลซึ่งมีเพียงไม่กี่บ่อ และใช้เฉพาะส่วนบุคคลเท่านั้น

ตารางที่ 2 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำตื้น	-		
บ่อน้ำบาดาล	3 บ่อ	/	
สระน้ำ	3 สระ	/	
คลองน้ำ	1 แห่ง		/
ห้วย	-		
หนอง	-		
บึง	-		
แม่น้ำ	-		
ฝายกั้นน้ำ	2 แห่ง		/
เขื่อนกั้นน้ำ	-		
ทะเล	-		

5. คณะกรรมการหมู่บ้าน / ชุมชน

กำนันตำบลนากลาง นายสมนึก สกุล เครื่องสูงเนิน

การศึกษาสูงสุด ป. 4

สารวัตรกำนัน นายมานิต สกุล เนยสูงเนิน

การศึกษาสูงสุด ป. 4

คณะกรรมการหมู่บ้าน

1. ชื่อ - สกุล	นายสมนึก	เครื่องสูงเนิน	การศึกษาสูงสุด ป. 4
2. ชื่อ - สกุล	นายคำสอง	อันสูงเนิน	การศึกษาสูงสุด ป. 4
3. ชื่อ - สกุล	นายทองสุข	เกาะสูงเนิน	การศึกษาสูงสุด ป. 4
4. ชื่อ - สกุล	นายคล้าย	ด้ามสูงเนิน	การศึกษาสูงสุด ป. 4
5. ชื่อ - สกุล	นายบุญสืบ	เกษตรประทุม	การศึกษาสูงสุด ป. 4
6. ชื่อ - สกุล	นายปุ่น	ละโลงสูงเนิน	การศึกษาสูงสุด ป. 4
7. ชื่อ - สกุล	นายจรัส	เนยสูงเนิน	การศึกษาสูงสุด ป. 4
8. ชื่อ - สกุล	นางปรารถนา	เกาะโพนงาม	การศึกษาสูงสุด ป. 4
9. ชื่อ - สกุล	นายกิ่ง	เนยสูงเนิน	การศึกษาสูงสุด ป. 4
10. ชื่อ - สกุล	นายธีรชัย	มะเดื่อทอง	การศึกษาสูงสุด ป. 4

5.1 สมาชิก อบต. ในหมู่บ้าน / ชุมชน

1. ชื่อ - สกุล	นายจรัส	เนยสูงเนิน	การศึกษาสูงสุด ม. 3
2. ชื่อ - สกุล	นายประโยชน์	ประโยชน์โยธิน	การศึกษาสูงสุด ม. 3

5.2 ในหมู่บ้าน / ชุมชน มีการรวมกลุ่มอะไรบ้าง

5.2.1 ชื่อกลุ่ม	ออมทรัพย์เพื่อการผลิต	ตั้งขึ้น พ.ศ. 2533
	สมาชิกกลุ่ม 120 คน	ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 50,000 บาท
5.2.2 ชื่อกลุ่ม	ส่งเสริมอาชีพ	ตั้งขึ้น พ.ศ. 2544
	สมาชิกกลุ่ม 16 คน	ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 75,000 บาท
5.2.3 ชื่อกลุ่ม	ส่งเสริมอาชีพเกษตร	ตั้งขึ้น พ.ศ. 2544
	สมาชิกกลุ่ม 15 คน	ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 75,000 บาท

5.2.4 ชื่อกลุ่ม เกษตรผสมผสานแบบยั่งยืน ตั้งขึ้น พ.ศ. 2544

สมาชิกกลุ่ม 15 คน ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 75,000 บาท

6. รายการในหมู่บ้าน / ชุมชน เป็นหนี้สินสถาบันการเงินของรัฐ (เช่น ธกส. / กองทุนหมู่บ้าน / ชุมชน กบ.คจ)

จำนวน 424 ครอบครัว เป็นเงินทั้งสิ้นประมาณ 14,000,000 บาท

คืดหนี้รายทุน - ครอบครัว เป็นเงินทั้งสิ้นประมาณ - บาท

ดอกเบี้ยของรายทุนคืดร้อยละ 10 บาท / เดือน

ดอกเบี้ยสถาบันการเงินร้อยละ 6 – 10 บาท / ปี

ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองโดยภาพรวม ดังนี้
หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

1. ผลการประเมิน ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ
จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า

ความเข้าใจ เป็นเงินทุนหมุนเวียนเพื่อใช้ในหมู่บ้าน

เป็นกองทุนที่ช่วยเหลือคนยากจน เพื่อที่จะสามารถให้มีเงินลงทุน มีอาชีพเพิ่มขึ้น
สามารถมีเงินใช้ในภาวะฉุกเฉินได้

กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน ได้

2) เงิน 1 ล้านบาท

เป็นเงินที่รัฐบาลให้มาช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ เป็น
เงินทุน เพื่อประกอบอาชีพ เพิ่มงาน เพิ่มรายได้ โดยมีการจัดตั้งกองทุน 1 ล้านบาทขึ้น รวมทั้ง
สิ้น 74,881 กองทุน

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน

การเลือกสรรคณะกรรมการกองทุน

จัดเวทีชาวบ้าน เพื่อเลือกสรรคณะกรรมการกองทุนจำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน

15 คน ประกอบด้วยทั้งชายและหญิง ในสัดส่วนเท่าเทียมกัน ตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ ดังนี้ องค์ประชุมของเวทีชาวบ้าน คือ จำนวน 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของหมู่บ้าน

ร่วมกันกำหนดวิธีการและดำเนินการเลือกกันเอง

เลือกคนดีมีความรู้ ประสบการณ์ อีกทั้งมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่คณะกรรมการกองทุนแห่งชาติกำหนด

4) ผู้สมัครขอกู้เงิน

ขั้นตอนการรับสมัครได้กล่าวไว้ในตอนที่ 5 บทที่ 2 มีผู้สนใจเป็นสมาชิก จำนวนผู้สมัครเป็นสมาชิกจำนวน 252 ราย ผู้ที่จะขอกู้เงินได้ ต้องเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านก่อน จึงจะทำการขอกู้เงินได้ ในขณะนี้ผู้ขอสมัครเป็นสมาชิกเพิ่มเป็นระยะ

2. ผลการประเมินกระบวนการหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้กองทุน พบว่า

จุดเด่น

- พิจารณาจากพฤติกรรมของผู้กู้ และผู้ค้ำประกัน
- พิจารณาจากโครงการที่เสนอมາทำได้จริงเพียงใด
- คุ่มค่ากับการลงทุนหรือไม่
- การประกอบอาชีพ และความสามารถในการชำระหนี้

สมาชิกจะต้องจัดทำโครงการเสนอต่อคณะกรรมการ โดยบอกเหตุผลในการกู้ยืมอย่างชัดเจน และโครงการที่เสนอมจะต้องดำเนินการได้จริง

จุดด้อย

- ผู้กู้เงินส่วนใหญ่จะไม่ใช่คนที่มีฐานะยากจน แต่กลับเป็นผู้ที่ฐานะค่อนข้างดีหรือปานกลาง อาจจะเนื่องจากว่า คนที่ยากจน คณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่มีความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้ได้

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า

การทำบัญชีของกองทุนถูกต้องเรียบร้อย เนื่องจากเหรียญกษาปณ์ เป็นเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี จบปริญญาตรี สาขาบัญชี โดยเฉพาะ

3) การรับชำระหนี้

การรับชำระหนี้ของผู้กู้ มีทั้งรายเดือนและรายปี

ผู้กู้ที่ชำระรายเดือนมีทั้งหมด 8 ราย

สมาชิกที่ส่งเงินกู้ยืมเดือนนี้ 11,000 บาท

มีทั้งหมด 6 ราย ที่ส่งเดือนละ 1,700 บาท ทุกเดือน

ยอดเงินกองทุนคงเหลือในบัญชีธนาคาร 45,169.69 บาท

จำนวนผู้ถือหุ้น 252 คน จำนวนหุ้น 13,476.43 บาท

4) การช่วยหาตลาด

การจำหน่ายสินค้า ส่วนใหญ่จะปลูกพืชและเลี้ยงวัวไว้จำหน่าย มีพ่อค้าคนกลางเข้ามารับถึงไร่, สวน ส่วนวัวก็มีพ่อค้ามารับถึงฟาร์ม

3. ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A

ผลโดยตรงพบว่าจำนวนผู้ได้กู้เงินของกองทุนได้ทั้งสิ้น โดยคณะกรรมการอนุมัติเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2544 จำนวน 67 ราย เป็นเงิน 1 ล้านบาท การบริหารงานของคณะกรรมการกองทุน มียอดเงินเพิ่มขึ้นเป็น 60,000 บาท

เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2545 คณะกรรมการอนุมัติผู้กู้เงินเพิ่ม 5 ราย เป็นเงินทั้งสิ้น 60,000 บาท

ยอดเงินให้ผู้กู้แต่ละรายผู้ได้จำนวนไม่เกิน 20,000 บาท สำหรับการกู้เงินปกติ ในกรณีผู้ฉุกเฉิน ไม่เกิน 5,000 บาท

ผลกระทบโดยตรง พบว่า

จำนวนผู้กู้เงินได้ แต่ไม่นำเงินกู้ที่ได้มา ไปทำกิจการที่ตนเองแจ้งความประสงค์ไว้ ดังนั้นเงินดังกล่าวก็ไม่สามารถขยายกิจการของผู้กู้ได้

ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า

กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพ และความเข้มแข็งปานกลาง พิจารณาจากการเก็บข้อมูลจาก
 บร.2 สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์ปานกลาง ชุมชนยกย่องคนทำดีปานกลาง

มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปานกลาง

มีโอกาสหาเงินกู้เพิ่มเติม 4 ครั้ง/ปี

มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ 80% ของครัวเรือนทั้งหมด

ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นดี

มีการรวมจัดตั้งกลุ่ม องค์กร 4 กลุ่ม
 มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกมาก
 มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส
 มีผู้นำที่มีคุณธรรม ปานกลาง

4. ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

ผลกระทบประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

ความรู้ความสามารถของผู้กู้ และครอบครัว ส่วนใหญ่สมาชิกของผู้กู้เงินจะมีอาชีพเกษตรกร ซึ่งมีความรู้ การศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ฐานะความเป็นอยู่ยากจน มีหนี้สินล้นพ้นตัว หนี้สินธนาคาร เช่น ธกส. สหกรณ์การเกษตร กู้เงินมาเพื่อ ประกอบอาชีพทางการเกษตร หนี้สินนายทุนมีบ้างเล็กน้อย

รายได้ของครอบครัว เป็นลักษณะหาเช้ากินค่ำ รับจ้างทำไร่ , นา เป็นรายวัน วันละ 100 บาท เกษตรกรที่กู้เงินกองทุน ส่วนใหญ่เป็นชาวนา ไร่ ชาวนา ประกอบอาชีพเกษตรกรมาตั้งแต่โบราณ และประสบปัญหาขาดทุนเกือบทุกปี ติดต่อกันมาประมาณ 5 ปี เกิดปัญหาแห้งแล้ง ลงทุนไปในการเกษตรหมด

หากเกษตรกรประสบปัญหาเช่นนี้ต่อไปข้างหน้า คนรุ่นใหม่จะไม่ทำนา ปลูกข้าวอีกแล้ว แต่กลับไปทำงาน โรงงานอุตสาหกรรมแทน

4.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า ของหน่วยระบบ B

จำนวนเงินที่กู้มาจากกองทุน

จุดเด่น

เงินที่กู้มาบางรายประกอบอาชีพร้านตัดผมชาย ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ สามารถมีรายได้เลี้ยงครอบครัวของตนเอง จัดหาสถานที่สำหรับเป็นร้านประกอบอาชีพ มีเทคนิควิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้ลูกค้าตามความต้องการของลูกค้า กำลังงาน โดยมี 1 หรือ 2 คน เท่านั้น

จุดด้อย

จำนวนเงินที่ได้กู้นั้นมีจำนวนน้อยเกินไป ไม่สามารถจะทำอะไรได้มากนัก ยอดเงิน 20,000 บาทต่อราย เป็นจำนวนที่น้อย บางรายได้เงิน 5,000 บาท ไม่สามารถที่จะลงทุนอะไรได้มาก

4.2 ผลการประเมินกระบวนการของระบบ B พบว่า

จุดเด่น

การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้ดูแลราย พบว่า ผู้มีส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกร ได้ทำการเกษตรโดยเริ่มแรกเตรียมดิน ไถดินทิ้งไว้ เพื่อให้วัชพืชตาย ทิ้งไว้ช่วงระยะหนึ่งก็ไถพรวนอีกครั้งที่ 2 ศึกษาพันธุ์พืชที่จะทำการเพาะปลูกรอ ระยะเวลาที่จะเป็นช่วงฤดูการทำนา ฤดูฝน จะเป็นช่วงการเริ่มเพาะปลูก เช่น ปลูกข้าว ปลูกข้าวโพด ปลูกมันสำปะหลัง ส่วนใหญ่เกษตรกรจะมีประสบการณ์มาเป็นเวลานาน

จุดด้อย

เกษตรกรจะปลูกพืชที่มีลักษณะพันธุ์เดียวกัน พืชประเภทเดียวกัน เนื่องจากพื้นที่ลักษณะภูมิอากาศ ไม่เหมาะสมที่จะปลูกพืชประเภทอื่น ๆ ลักษณะของดิน แร่ธาตุในดิน น้ำที่จะทำการเกษตรขาดแคลน จึงจำเป็นต้องทำดังกล่าว การขาดตลาด มีโรงงานอุตสาหกรรมที่รองรับสินค้าอยู่แล้วในเขตพื้นที่ตนเอง การทำบัญชี เกษตรกรจะทำบัญชีโดยบันทึกรายจ่ายต่างๆ เช่น ค่าไถ พรวน ค่าพันธุ์พืช ค่าแรงงาน ค่าปุ๋ยเคมี รายรับ จากการขายผลผลิต การวิเคราะห์ประเมิน หากปีใดฝนฟ้าดี ไม่แห้งแล้ง เกษตรกรก็จะได้ผลผลิตที่ดี ข้าวเปลือกก็จะได้รับเต็มเม็ดเต็มหน่วย ข้าวโพดก็จะได้ผลผลิตมาก

4.3 ผลการประเมินผลผลิตของระบบ B พบว่า

เมื่อถึงระยะเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิต จะนำผลผลิตออกไปจำหน่าย ถ้าเป็นข้าวเปลือกก็ไปจำหน่ายโรงสีข้าว ถ้าเป็นข้าวโพด มันสำปะหลัง ก็จำหน่ายที่โรงงานอุตสาหกรรม เป็นรายได้ของเกษตรกร

เงินที่ได้นั้น เกษตรกรจะนำเงินไปชำระหนี้เงินกู้ ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) สหกรณ์ออมทรัพย์ กองทุนเงินล้าน ชำระหนี้ตามยอดผลผลิตที่ได้ ถ้าหากเกษตรกรรายใดได้ผลผลิตมากก็ชำระหนี้มาก เป็นความพึงพอใจของเกษตรกรอีกส่วนหนึ่ง นำเงินที่ได้และเหลือจากการชำระหนี้ไปใช้จ่ายใช้สอยอย่างอื่น ๆ ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง สามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้ การกลับสู่ถิ่นฐานของประชาชนก็มีมาก หากเศรษฐกิจในชุมชนดี มีอาชีพที่สามารถเลี้ยงตนเองได้ตลอด ไม่ต้องส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานไปต่างถิ่น

ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เกิดกองทุนที่มีความยั่งยืน มีโอกาสสูงมาก เนื่องจากคณะกรรมการชุดใหม่ มีความสามัคคี ประองคองกัน สามารถสร้างให้เกิดพลังที่จะดำเนินการ ทั้งผู้กู้และคณะกรรมการ มีจิตสำนึกรักท้องถิ่นของตนเอง มีผู้กู้เงินกองทุน นำเงินมาชำระเป็นระยะ ได้ยอดเงินเพิ่มขึ้น

สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้ง 5 ข้อ พบว่า

1. การเกิดกองทุน พบว่า

- 1.1 มีกองทุน 1 ล้านบาท ของหมู่บ้านขึ้นมา เป็นกองทุนที่ทุกคนทั่วประเทศได้รู้จัก และเปิดโอกาสให้ชาวบ้าน/ชุมชนได้รับประโยชน์จากกองทุนนี้
- 1.2 มีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านว่าเป็นกองทุนที่ให้ประชาชนสามารถที่จะกู้เงินมา โดยไม่ต้องนำหลักทรัพย์มาค้ำประกันเงิน ใช้เพียงแต่นำบุคคลมาค้ำประกัน
- 1.3 หักสนคัตที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน กองทุนสามารถพัฒนารายได้ อาชีพ ให้แก่ชุมชน
- 1.4 แนวโน้มความเข้มแข็ง การอยู่รอดของกองทุน สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือ สมัครเป็นสมาชิก 252 ราย ร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

2. ระบบบริหารกองทุน พบว่า

มีคณะกรรมการบริหารกองทุน ที่มีความสามารถจำนวน 12 คน ได้จากการคัดเลือกของคณะกรรมการตามระเบียบกองทุนแห่งชาติ มีการประชุมคณะกรรมการ มีการรับสมัครสมาชิก การรับฝากเงิน มีการระดมเงินฝาก มีการทำบัญชีที่เป็นปัจจุบัน การตัดสินใจกู้ ตามระเบียบของกองทุน จำนวนผู้ที่ได้รับเงินกู้ และมีการจัดสรรผลกำไร

- 2.1 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง รู้จักเศรษฐกิจพอเพียงและนำหลักการดังกล่าวมาใช้ในชุมชน
- 2.2 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า ผู้กู้เงินจะพยายามประกอบอาชีพ เพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้ เพื่อที่จะสามารถเลี้ยงชีพได้ และชำระหนี้

3. การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า

สภาพแวดล้อมของชุมชน สภาพของป่าหมดสิ้นไปแล้ว เมื่อหมดป่า สภาพของดินขาดความอุดมสมบูรณ์ พื้นดินขาดน้ำหล่อเลี้ยง พื้นที่ดินแตกกระแหง เกิดผลทำให้ฝนไม่ตกตามฤดูกาล เกิดสภาวะแห้งแล้ง ชุมชนต้องย้ายไปทำงานต่างถิ่น คงสภาพไว้แต่ บ้านเรือน คนแก่ เด็ก อาชีพทางการเกษตรไม่มีน้ำที่จะเพาะปลูก ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจทุก ๆ ด้าน

ชาวบ้านในชุมชนเกิดปัญหาความยากจน ก่อปัญหาส่งผลกระทบต่อทั้งหมู่บ้าน ผู้คนในหมู่บ้านที่ดำรงอยู่ได้นั้น เนื่องจากไปทำงานต่างประเทศ ส่งเงินมาให้ลูกเมีย และสามารถเลี้ยงชีพและร่ำรวย

4. ปัจจัยด้านบวก และด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

ปัจจัยด้านบวกที่ส่งเสริมในการดำเนินการกองทุน

1. มีการจัดตั้งกองทุน โดยชุมชนเอง โดยมีปลัด อบต. ร่วมสังเกตการณ์
2. มีคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานที่ดี
3. เงินกองทุนสามารถมีเงินเพิ่มขึ้น และสามารถอนุมัติกู้เงินให้เป็นรอบที่ 2
4. ผู้กู้เงินกองทุนชำระหนี้ไปเป็นจำนวน 9 ราย จาก 67 ราย

ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

1. คณะกรรมการกองทุนขัดแย้งกัน ไม่มีความเป็นประชาธิปไตยในการบริหารงานกองทุน ไม่ไว้วางใจด้านการเงิน เกี่ยวกับเงินที่รับชำระหนี้จากผู้กู้เงิน คณะกรรมการบางคนไม่รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น หรือคณะกรรมการด้วยกัน
2. สมาชิกผู้กู้เงินไม่เข้าร่วมประชุม ในกรณีที่มีการประชุมของกองทุนมีไม่ถึงกึ่งหนึ่ง การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า องค์กรดังกล่าวไม่ปรากฏชัดเจน การก่อตั้งหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ยังไม่สามารถสรุปได้แน่ชัดว่าจะดำเนินการทางการผลิตสินค้าชนิดใด

5. ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านกำหนด

ตามทัศนะประชาชน ชุมชนขาดความเข้มแข็ง ชุมชนแบ่งออกเป็นพรรคเป็นฝ่าย มีปัญหาขัดแย้งกันเรื่องผลประโยชน์ ความสามัคคีมีน้อย แต่ชุมชนยกย่องผู้ทำความดี มีอาชีพเลี้ยงตนเองได้

การช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ช่วยเหลือเฉพาะกลุ่มตนเอง พี่น้องของตนเอง เช่น เงินช่วยเหลือเด็กยากจน ทุนการศึกษาแก่เด็ก

เงินที่ได้กลับเป็นกลุ่มที่มีเงินฐานะดี

ยังมีผู้สูงอายุ เด็กยากจน อีกจำนวนมาก ขาดผู้เลี้ยงดู สำหรับผู้ที่ยากจนจริง ๆ ผู้ที่รับผิดชอบคือ อบต.

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป อภิปรายผล

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านนากลาง หมู่ 1 ต.นากลาง อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

(1) วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. ท้องถิ่นชุมชนมีการสร้างงานสร้างรายได้ จริงตามวัตถุประสงค์ ในท้องถิ่นมีอาชีพ
การเลี้ยงวัวมาเพื่อไปจำหน่าย โดยมีลูกวัวโตพอประมาณมาเลี้ยงและสามารถลดรายจ่ายได้
2. ท้องถิ่นมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนที่ดี สามารถบริหารกองทุน
โดยคณะกรรมการกองทุน ได้ดีระยะหนึ่ง โดยการคัดเลือกคณะกรรมการโดยประชาชน
3. ชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยใช้เศรษฐกิจพอเพียง พอมีพอใช้ ของแต่ละชุมชน
โดยสภาพแวดล้อมจะต้องดีนเลี้ยงชีพตนเอง
4. กระตุ้นเศรษฐกิจ เกิดขึ้น ในช่วงระยะเริ่มแรกของการกู้เงินเท่านั้น เนื่องจาก
ทุนประกอบอาชีพแล้ว คาดว่าผลผลิตจะไม่ได้ทำไร่น้ำ หรือขาดทุน
5. ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ ด้านความเข้มแข็ง ชุมชนมีการก่อตั้งองค์กร เพื่อ
ประกอบอาชีพ โดยใช้เงินของรัฐบาล ก่อตั้งกลุ่มแม่บ้าน เพื่อเสริมรายได้ เมื่อก่อตั้งช่วงระยะ
หนึ่งก็หยุดดำเนินการ เช่น กลุ่มทอผ้า เนื่องจากขาดผู้นำกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง ทำให้ต้องเลิกกลุ่ม
ไม่มีผู้ดำเนินงานต่อ

(2) วิธีการดำเนินการ

ศึกษาให้เข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายของกองทุน ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุน
และบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุน ใช้การวิจัยพหุโมเดลในการวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน
กำหนดตัวบ่งชี้ตัวชี้วัด เก็บข้อมูลโดยอาศัย บร.ต่าง ๆ การสังเกต การสัมภาษณ์ สรุปผล
ประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

(3) ผลการดำเนินการ

หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้การประเมินปัจจัยนำเข้า

นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเป็นการช่วยเหลือคนยากจนในหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นเงินทุนส่งเสริมอาชีพ

จัดตั้งกองทุนเงิน 1 ล้านบาท ได้รับเงินทุนผ่านธนาคารออมสิน โดยมีการเลือกสรรคณะกรรมการโดยประชาชนในหมู่บ้าน โดยคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถ

ผู้ขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุน จำนวน 252 ราย

การประเมินกระบวนการ

การคัดเลือกผู้กู้ โดยคณะกรรมการอนุมัติการกู้ โดยพิจารณาตามระเบียบต่าง ๆ ที่คณะกรรมการกองทุนได้วางระเบียบไว้ มีการทำบัญชีของผู้กู้โดยคณะกรรมการแนะนำธุรกิจที่สามารถที่จะทำได้

การประเมินผลผลิต

จำนวนผู้ได้กู้เงิน อนุมัติเงินกู้รอบแรก 67 ราย ครบจำนวน 1 ล้านบาท ได้ดอกเบี้ยจากผู้กู้รายเดือน สามารถนำเงินดังกล่าวทั้งสิ้น 60,000 บาท มาให้กู้ จำนวน 5 ราย รวม 72 ราย กองทุนสามารถเพิ่มเงินกู้และประสบผลสำเร็จในการบริหารงานได้ในขั้นหนึ่ง

หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินการผู้กู้

ปัจจัยนำเข้า นำที่ได้มาจากกองทุน หาสถานที่ หาพื้นที่ในการลงทุน มีวัตถุดิบ นำไปประกอบอาชีพทางการเกษตรอื่น ๆ

กระบวนการ การทำกิจการถูกวิธี เกษตรกรมีประสบการณ์ด้านการเกษตรอยู่แล้ว มีตลาดรองรับสินค้า มีวัตถุดิบ แรงงาน มีการวิเคราะห์และประเมินว่า ผลผลิตที่ได้จะเป็นที่น่าพอใจมากน้อยเพียงใด

ผลผลิต ที่ได้เป็นพืชผลเกษตร เงินและอื่น ๆ หากประสบความสำเร็จ ก็เป็นที่น่าพอใจสามารถที่จะนำเงินที่ได้ไปชำระหนี้ได้ต่อไป

(4) อภิปรายผล สรุปดังนี้

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของหมู่บ้านนากลาง หมู่ 1 บรรลุ 5 ข้อ ได้แก่
  - 1 การเกิดกองทุนหมู่บ้านนากลาง เกิดจากความร่วมมือของประชาชน

ในชุมชนร่วมมือกันจัดตั้งขึ้น โดยมีการประชุมทั้งสิ้น 3 ครั้งจึงได้ครบ 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมด

2 มีระบบบริหารกองทุนของบ้านนากลาง หมู่ 1 มีคณะกรรมการที่รับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นอย่างสูง ทำให้กองทุนมีเงินทุนเพิ่มขึ้นในระยะ 1 ปี เพิ่มขึ้นยอด 60,000 บาท

3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง เปิดโอกาสให้ชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอยู่เสมอ

4 มีการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง

5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นดี มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือกัน

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

ปัจจัยด้านบวก

ประสบการณ์ของคนในชุมชน และคณะกรรมการกองทุนต้องการให้กองทุนเงินล้านสามารถยั่งยืนตลอดไป ต้องการหาวิธีที่จะนำเงินที่นำไปชำระหนี้ ไม่ช้าก็เร็ว โดยมีมติของคณะกรรมการที่มีจิตสำนึกสาธารณะ

ปัจจัยด้านลบ

คนในชุมชนยังมีสภาพการเป็นลูกหนี้ ธกส. สหกรณ์ออมทรัพย์ และอื่น ๆ อีกมากมาย ในจำนวนนี้ผู้ที่เป็หนี้ ธกส. สหกรณ์ออมทรัพย์ และยังเป็นหนี้ของกองทุนเงินล้านอีกด้วย

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

ยังไม่เกิดองค์กรเครือข่ายใดๆ ที่เพิ่มขึ้นอีก หรือที่มีอยู่แล้ว 4 กลุ่ม ก็ไม่ได้ดำเนินงานใดๆ มีไว้เฉพาะชื่อกลุ่ม และจำนวนเงินของกลุ่มเท่านั้น

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

คนในชุมชนรู้หน้าที่ของตนเอง มีกระบวนการสื่อสารที่เข้าใจได้ดี มีความช่วยเหลือซึ่งกันและกันดี การอยู่ในชุมชนมีสันติดี

5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

การก่อตั้งกองทุนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินการ สามารถนำเงินมาชำระหนี้ได้ ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย ส่วนใหญ่ผู้ที่นำเงินมาชำระหนี้จะเป็นผู้กู้เงินและส่งเป็นรายเดือน ผู้ที่ส่งเป็นรายปีมีผู้ชำระ 1 ราย

การปลดปล่อยหนี้สินของประชาชน ไม่สามารถทำได้ ประชาชนยังคงมีหนี้สินมากอยู่เช่นเคย ยังมีหนี้เงินกองทุน 1 ล้านบาทเพิ่มอีกกรณีหนึ่ง

วิธีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนยังประกอบอาชีพเช่นที่เคยผ่านมา ยังไม่สามารถทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

ในการแก้ไขปรับปรุงข้อบังคับกองทุนฯ

1. การชำระหนี้เงินกองทุน

ให้คณะกรรมการกองทุนแห่งชาติออกหนังสือทวงหนี้ มาให้คณะกรรมการกองทุน เมื่อใกล้ถึงกำหนดชำระหนี้ เพื่อเป็นการกระตุ้นผู้กู้เงินให้นำดอกเบี้ย หรือเงินต้นบางส่วน สำหรับผู้ที่ยังไม่มีเงินชำระให้นำเงินมาชำระถ้าหากให้คณะกรรมการออกหนังสือเองเหมือนกับขาดอำนาจ เช่น คณะกรรมการอาจจะกู้เงินเอง หรือ ญาติพี่น้องของตนเองก็ ทำให้ไม่เคร่งครัดในการติดตามทวงหนี้ ให้มีส่วนราชการรับผิดชอบ หรือผู้มีหน้าที่ในการทวงหนี้ จึงจะมีอำนาจและสามารถนำเงินที่กู้ขึ้นมาคืนได้หากสมาชิกผู้กู้เงินไม่นำเงินมาใช้ ให้มีการทวงจากผู้ค้ำประกัน เพื่อผู้ค้ำประกันจะได้กระตุ้น การชำระเงินกู้ อาจจะชำระเป็นดอกเบี้ยบ้าง หรือเงินต้นเพียงเล็กน้อยก็ได้ เพื่อเป็นการหมุนเวียนเงินทุน และสร้างนิสัยความรับผิดชอบต่อผู้กู้ หากไม่ดำเนินการดังกล่าว จะทำให้เงิน 1 ล้านบาท สลายหายไปเป็นจำนวน 74,881 ล้านบาท หากไม่ดำเนินการอย่างจริงจังก็จะเป็นอย่างโครงการ โครงการแก้ปัญหาความยากจน และ โครงการอื่น ๆ

2. ข้อเสนอแนะนำเงินไปพัฒนาอาชีพ

ผู้กู้เงินที่นำเงินไปประกอบอาชีพตามที่เขียนขอผู้เงินนั้น มีจำนวนไม่กี่ราย ที่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของกองทุน

ส่วนใหญ่แล้วนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ เช่น นำเงินไปชำระหนี้ธนาคาร นำเงินไปซื้อรถจักรยานยนต์ และอื่น ๆ เงินที่นำไปใช้ไม่ได้ผลผลิตกลับมาเป็นรายได้ แต่นำเงินไปซื้อรถจักรยานยนต์ เพื่อไปประกอบอาชีพขั้วมอเตอร์ไซค์รับจ้าง ก็เป็นการเพิ่มรายได้ มีอาชีพเสริมอีกอย่างหนึ่ง

กู้เงิน ไปเลี้ยงเปิด เพื่อนำไข่เปิดไปจำหน่ายในตลาด ราคาไข่ช่วงนี้ราคาสูง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติม

การพัฒนาชนบทนั้น เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ไม่ว่าจะรัฐบาลไหนก็ตาม แต่หากว่าสามารถพัฒนาได้ ก็จะทำให้ประเทศชาติเจริญรุ่งเรือง ประชาชนมีการกินดีอยู่ดี ในกรณีศึกษา บ้านนากลาง หมู่ 1 ต.นากลาง ขาดแคลนน้ำที่จะใช้ในการเพาะปลูก เนื่องจากน้ำจากเขื่อนลำตะคองไม่สามารถส่งผ่านเข้ามายังพื้นที่ได้ น้ำจะส่งผ่านมาถึง ต.โกลีงยาง ต.มะเกลือใหม่ เขตพื้นที่ในบริเวณดังกล่าว สามารถทำนาปีละ 2 ครั้ง และสามารถปลูกข้าวได้อีกมีรายได้ตลอดทั้งปี แต่ ต.นากลาง จะทำนาเพียงปีละ 1 ครั้ง ก็ไม่สามารถจะทำได้ ต้องรอน้ำฝนเท่านั้น เมื่อขาดน้ำเกษตรกรก็ไม่มีการทำ

รัฐบาลควรมีอาชีพที่สร้างรายได้และจะต้องส่งเสริมจนประสบผลสำเร็จ สามารถผลิตสินค้าได้ จำหน่าย หรือรัฐบาลสนับสนุนการเดินทางไปทำงานในตะวันออกกลาง

บรรณานุกรม

- 2544 คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, สำนักพิมพ์เลขาธิการนายกรัฐมนตรี
  - 2545 ชุดการเรียนด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย
- พระครูพิศาลธรรมกิจ (พรม ธรรมโชโต น.ธ.เอก) 2539 อนุสรณ์สมโภชน์
- 2544 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
  - ระเบียบข้อบังคับ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนากลาง หมู่ 1 ต.นากลาง อ. สูงเนิน จ.นครราชสีมา
  - วารสารเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปีที่ 39 (1 มกราคม – กุมภาพันธ์ 2545) 37-38
  - อุดม จำรัสพันธ์ และคณะ 2545 ชุดวิชาการประเมินเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพฯ ห้างหุ้นส่วนจำกัดทัศนทองการพิมพ์